

Çalışma Yaşamında Kadınların Karşısına Çıkan Sosyal ve Psikolojik Engeller: Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromuna İlişkin Tezlerin İncelenmesi

Social and Psychological Barriers Women Face in Professional Life: Examination of Theses on Glass Ceiling Syndrome and Queen Bee Syndrome

Mert Alparslan Karabal ^{1*}, Neşe Çakı ²

1- İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi, mertalparslan.karabal@ogr.iu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7518-5762

2- İstanbul Üniversitesi Dr.Öğr.Üyesi, nese.caki@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0256-8658

Received 25.Dec.2021
Revised 08.Jan.2022
Accepted 09.Jan.2022
Published Online 10.Jan.2022
Pages 47-64

Copyright © 2021 by author(s) and JOTERm

Cite as: Karabal,M.A.,Çakı,N. (2021). Çalışma Yaşamında Kadınların Karşısına Çıkan Sosyal ve Psikolojik Engeller: Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromuna İlişkin Tezlerin İncelenmesi, *Journal of Theoretical & Empirical Research on Management*, 1(1), 47-64.

Özet

Geçmişten günümüze tarihsel süreç incelendiğinde kadınların işgücüne katılımlarının giderek artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Ancak bu süreçte kadınlar birçok sorunla karşılaşmıştır. Nitekim iş yaşamının erkek egemen yapısı nedeniyle kadınlara yönelik olumsuz yeterlilik algısı, geçerli bir sebebi olmaksızın kadınların örgütsel hiyerarşi içerisinde yükselmemeleri ve özellikle hemcinsleri tarafından da kendilerine uygulanan kötü muameleler bahsedilen sorunlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmada da ilgili konulara ilişkin ulusal düzeyde araştırma yapabilmek için Türkiye’de Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi’nde 2000-2021 yılları arasında “cam tavan sendromu” ve “kraliçe arı sendromu” kavramları taranmış ve hangi yıllarda, nerelerde, ne tür veri toplama araçları kullanılarak vs. çalışıldığı tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda cam tavan sendromuna ilişkin son on yıl içerisinde oldukça büyük bir ilginin olduğu ancak kraliçe arı sendromu ile ilgili son yirmi yılda tek bir çalışmanın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş yaşamı, cam tavan sendromu, kraliçe arı sendromu.

Abstract

Over time, women’s participation in the workforce has been gradually increasing. However, women have faced many obstacles in worklife. As a matter of fact, the perception of women as not sufficiently competent due to the male-dominated structure of business life, the inability of women to advance in organizational hierarchies without justification, and especially, and the ill-treatment inflicted on them by other women are among the problems mentioned. In this study, in order to conduct research on the relevant subjects at the national level, the concepts of “glass ceiling syndrome” and “queen bee syndrome” were first searched for in the National Thesis Center of the Council of Higher Education in Turkey between the

years 2000 and 2021; then, the years in which the studies were conducted, where they were conducted, what kinds of data collecting tools were utilized etc. were all determined and recorded. In the present analysis, it has been determined that there has been a great deal of interest in the glass ceiling syndrome in the last ten years, while, on the other hand, there has only been one study involving the queen bee syndrome in the last twenty years.

Keywords: Worklife, glass ceiling syndrome, queen bee syndrome.

1. GİRİŞ

Kadınların çalışma yaşamına katılması ve daha aktif hale gelmeleri ile birlikte, çalışma yaşamı içerisinde farklı sorunlar deneyimlemeye başlamışlardır. Bu sorunlara yönelik pek çok neden olmakla birlikte kadın çalışanların başarı ya da yeterliliklerinden bağımsız olarak terfilerinde ya da yönetimde görev almaları hususunda görünmeyen bir engelin diğer bir ifadeyle cam tavanın olduğu gözlemlenmiştir. Aslında bu durum, toplumsal roller gereği ataerkil bir toplumun zihinsel yapısı ve perspektifinin çalışma yaşamına yansımaları da göstermektedir. Diğer taraftan “kraliçe arı sendromu” ile kadın yöneticilerin kadın çalışanlara yönelik olarak daha önce kendi yaşadığı sorunları onların da yaşamalarını istemesi ve diğer kadınları rakibi olarak görmelerinden ötürü kötü muamele etmeleri durumu yaşanmaktadır. Bu bağlamda kadınların yalnızca erkekler tarafından değil kendi hemcinsleri tarafından da engellendiği ve sorun yaşatıldığı tespit edilmiştir.

Bu çalışma ile birlikte kadınların çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunların cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromu perspektifinden ele alınıp, 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de ulusal tez merkezinde “cam tavan sendromu”glass ceiling syndrome”, “kraliçe arı sendromu”, “queen bee syndrome” kavramları yazılarak ulaşılan araştırmalar; yayımlandıkları yıl, üniversite, enstitü, bölüm, lisansüstü seviyesi, tez yazarlarının ve örneklem grubunun cinsiyeti, sektör, araştırma türü, kullanılan ölçek ve veri toplama aracı ele alınarak sınıflandırılan bulgular sayısal veriler ile tablolar haline getirilmiştir. Bu çalışma ile yalnızca ilgili konulara ilişkin tasnif çalışması yapılarak sonraki araştırmalara yol gösterici olmak değil ayrıca bu konuda bir farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır.

Çalışmanın ilk kısmında cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromu kavramları hakkında genel bir değerlendirme yapılırken, sonraki kısımda bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak ulaşılan araştırmalar belirlenen özellikler çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Sonuç kısmında ise bulgular üzerinden genel bir değerlendirme yapılarak çalışma sonlandırılmıştır.

2. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu Kavramlarına İlişkin Literatür Taraması

2.1. Cam Tavan Sendromu

Tarihsel süreç içerisinde kadınların çalışma yaşamına girişi kademeli bir biçimde gerçekleşmiştir. 1970’li yıllarda küreselleşme süreciyle birlikte kadınların çalışma yaşamına dahil olmasında ciddi bir artış olmuş; ancak çalışma yaşamına dahil olma sürecinde yaşanan bu artışın kadın çalışanların üst düzey yönetici pozisyonlarında görev almalarına yansımadağı görülmüştür(Candan, Oktay ve

Kaya,2017; Ezzedeen, Budworth ve Baker,2015). Kadınların (rasyonel bir neden olmaksızın) örgütsel hiyerarşi içerisinde yükselmesinin ve yönetim kademelerinde görev almasının önündeki görünmez engeller için literatürde “cam tavan” kavramı kullanılmıştır. 1990’dan sonra da, bu durumun kadınlar için ciddi bir sorun olduğu kabul edilerek literatürde “cam tavan sendromu” olarak kullanılmaya başlanmıştır (Tunç ve Özmen, 2016). Nitekim, kadınların örgütsel yaşam içerisindeki konumunun belirlenmesinde özellikle toplulukçu kültürlerde toplumsal cinsiyet rollerinin, erkek meslektaşlarının kadınlara yönelik başarı ve yeterlilik konusunda olumsuz bakış açılarının ve güçlerini devretmek istememelerinin, kadın yöneticiler tarafından rakip olarak görülmelelerinin, kadınların kendileri tarafından ataerkil yapının sorgulanmadan kabul edilmesinin ve yönetimde görev alarak daha fazla sorumluluk üstlenmek istememelerinin etkilerinin görüldüğü tespit edilmiştir (Ezzedeen, Budworth ve Baker,2015; Özücü,Kılıç ve Kılıç, 2007).

2.2. Kraliçe Arı Sendromu

Kadınların iş yaşamında karşılaştıkları sorunların kaynağında yine bir kadın olduğunda diğer bir ifadeyle kadın yöneticilerin bilinçli bir şekilde kadın çalışanlara kötü muamele etmeleri durumunda “kraliçe arı sendromu”ndan bahsedilmektedir. Literatürdeki bu benzetme, doğadaki kraliçe arının, kovan içerisinde hükümdarlığını sürdürme hevesi ve arzusundan esinlenmektedir. Benzer şekilde kadın yöneticiler, güçleri üzerinde tehdit algısı oluşturan diğer kadınları rakip olarak gördükleri için onlara karşı olumsuz tutum ve davranış içerisinde olabilmektedirler (Er ve Adıgüzel,2015; Sobczak,2018). Ayrıca kraliçe arı sendromu söz konusu olduğunda kadın yöneticiler, erkek egemen bir iş yaşamı içerisinde, yönetici olmadan önce hemcinsleriyle benzer sorunlarla karşılaştıkları halde empati yaparak hoşgörülü bir tutum sergilemek yerine diğer kadın çalışanların da aynı sorunları yaşamalarını ve üstesinden kendilerinin gelmesini isteme eğilimine girdikleri görülmektedir. (Özkan,2020). İlgili literatürde, erkeklerle kıyaslandığında kadın yöneticilerin kadın çalışanları daha az destekledikleri, kadın çalışanların kariyer bağlılıklarına ilişkin daha olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları ve fırsat eşitliği ile ilgili programları daha az destekledikleri tespit edilmiştir (Derks,Van Laar,Ellemers ve Groot,2011).

3. 2000-2021 Yılları Arasında Ulusal Tez Merkezi’nde Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu İle İlgili Tezlerin Analizi

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 2000-2021 yılları arasında kadınların iş yaşamında karşılaştıkları psikolojik engellere ilişkin olarak cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromu ile ilgili Türkiye’de Ulusal Tez Merkezi’nde yer alan tezleri; yayımlandıkları yıl, üniversite, enstitü, bölüm, yazarların cinsiyeti, araştırma yöntemleri gibi değişkenler açısından inceleyerek sınıflandırmalar yapmak, dolayısıyla bu süreç içerisinde söz konusu kavramlar üzerinde yazılan tezlerin değişimi/dönüşümü/gelişimini izlemek ve gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterici olmaktır.

3.2. Araştırmanın Soruları

Araştırmanın amacına yönelik olarak aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiş, Türkiye’de Ulusal-Tez Merkezi’nde yer alan araştırmalar belirlenen sorular üzerinden tasnif edilmiştir.

- 1) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin yayımlandığı yıllara göre dağılımı nasıldır?
- 2) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
- 3) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin yayımlandığı enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- 4) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin yayımlandığı bölümlere göre dağılımı nasıldır?
- 5) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin lisansüstü seviyesine göre dağılımı nasıldır?
- 6) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin yazarlarının cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?
- 7) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin incelenen örneklem grubunun cinsiyetine göre dağılımı nasıldır?
- 8) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin incelenen sektöre göre dağılımı nasıldır?
- 9) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin araştırma türüne göre dağılımı nasıldır?
- 10) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin veri toplanırken kullanılan ölçeğe göre dağılımı nasıldır?
- 11) Cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna ilişkin tezlerin veri toplama aracına göre dağılımı nasıldır?

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar arasında yer alan cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromu ile ilgili 2000-2021 yılları arasında Türkiye’de yazılan lisansüstü tezler, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bibliyometrik analizler, belirli bir alandaki literatürün mevcut halini, değişimini ve gelişimini incelerken başvurulan araştırma yöntemlerinden biridir. Bu bağlamda çalışmada Ulusal Tez Merkezi’nde “cam tavan sendromu”, “glass ceiling syndrome”, “kraliçe arı sendromu”, “queen bee syndrome” kavramları yazılarak kapsamlı bir tarama ya-

pılmış ve 73 adet teze ulaşılmıştır. Bu araştırmalar arasında 1 adet teze erişim izni olmadığı için araştırmanın analizi yalnızca 72 adet tez üzerinden gerçekleşmiştir. Tezlerin 71'i cam tavan sendromu ile ilgili iken yalnızca 1 tanesi kraliçe arı sendromu ile ilgilidir.

3.4.Araştırmanın Bulguları

3.4.1. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1. Cam tavan sendromuna ilişkin tezlerin yayımlandıkları yıllara göre dağılımı

Yayımlandıkları Yıl	Sıklık	Oran
2007	1	1,39
2010	1	1,39
2011	1	1,39
2012	4	5,56
2013	3	4,17
2014	1	1,39
2015	6	8,33
2016	5	6,94
2017	13	18,06
2018	15	20,83
2019	12	16,67
2020	4	5,56
2021	6	8,33
Toplam	72	100,00

2000-2006 ve 2008-2009 yılları arasında cam tavan sendromu ile ilgili tez olmadığı için tabloya yansımamıştır. 2010 yılından sonra yapılan çalışmalarda ciddi bir artış olduğu göze çarpmaktadır ve en fazla çalışmanın 2018 yılında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin yayımlandıkları yıllara göre dağılımı

Yayımlandıkları Yıl	Sıklık	Oran
2019	1	100
Toplam	1	100

Kraliçe arı sendromu ile ilgili yapılan tek çalışma 2019 yılında yayımlanmıştır. Konu ile ilgili ulusal düzlemde makale türünde araştırmalar olmasına rağmen tezlerde yer verilmediği görülmüştür.

3.4.2. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Yazıldıkları Üniversitelere göre Dağılımı

Tablo 3. Cam tavan sendromuna ilişkin tezlerin yazıldıkları üniversitelere göre dağılımı

Üniversiteler	Sıklık	Oran
Adnan Menderes Üniversitesi	2	2,78
Akdeniz Üniversitesi	1	1,39
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	1	1,39
Ankara Üniversitesi	1	1,39
Bahçeşehir Üniversitesi	5	6,94
Balıkesir Üniversitesi	1	1,39
Beykent Üniversitesi	4	5,56
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1	1,39
Bursa Uludağ Üniversitesi	1	1,39
Celal Bayar Üniversitesi	1	1,39
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	2,78
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	1,39
Dumlupınar Üniversitesi	1	1,39
Gazi Üniversitesi	4	5,56
Gedik Üniversitesi	1	1,39
Harran Üniversitesi	1	1,39
İstanbul Arel Üniversitesi	2	2,78
İstanbul Aydın Üniversitesi	4	5,56
İstanbul Gelişim Üniversitesi	2	2,78
İstanbul Kültür Üniversitesi	2	2,78
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	5	6,94
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	1,39
İstanbul Üniversitesi	1	1,39
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	1	1,39
Kadir Has Üniversitesi	1	1,39
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	3	4,17
Kırklareli Üniversitesi	1	1,39
Kocaeli Üniversitesi	2	2,78
KTO Karatay Üniversitesi	2	2,78
Maltepe Üniversitesi	2	2,78
Marmara Üniversitesi	1	1,39
Mersin Üniversitesi	1	1,39
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	2,78
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	1,39
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	1,39
Nişantaşı Üniversitesi	1	1,39
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	2,78
Selçuk Üniversitesi	1	1,39
Süleyman Demirel Üniversitesi	1	1,39
Tarsus Üniversitesi	1	1,39

Türk Hava Kurumu Üniversitesi	1	1,39
Ufuk Üniversitesi	1	1,39
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	1,39
Toplam	72	100.00

Üniversiteler arasında karşılaştırma yapıldığında cam tavan sendromuna ilişkin en fazla Bahçeşehir ve İstanbul Sabahatin Zaim Üniversitesi'nde çalışma yapıldığı görülmüştür. Genel olarak ise dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin yazıldıkları üniversitelere göre dağılımı

Üniversitenin Adı	Sıklık	Oran
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1	100
Toplam	1	100

Kraliçe arı sendromu ile ilgili tek çalışma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde yapılmıştır.

3.4.3. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Yazıldıkları Enstitülere göre Dağılımı

Tablo 5. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin yazıldığı enstitüye göre dağılımı

Enstitüler	Sıklık	Oran
Sosyal Bilimler Enstitüsü	53	74.6
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	6	8.4
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	6	8.4
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	5	7.0
İletişim Bilimleri Enstitüsü	1	1.4
Toplam	71	100.0

Bu tabloda sosyal bilimler enstitüsü yaklaşık %75'lik oran ile ön plana çıkmaktadır. Konunun sosyal ve psikolojik temelleri olmasından ötürü bu sonucun beklenti dahilinde olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin yazıldığı enstitüye göre dağılımı

Enstitü Listesi	Sıklık	Oran
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	100
Toplam	1	100

Kraliçe arı sendromu ile ilgili yazılan tek tez sosyal bilimler enstitüsünde yer almaktadır.

3.4.4. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Yazıldıkları Bölümlere göre Dağılımı

Tablo 7. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin yazıldığı bölümlere göre dağılımı

Bölüm	Sıklık	Oran
Eğitim Öğretim	12	16,67
Halkla İlişkiler	1	1,39
İşletme	49	68,06
Psikoloji	2	2,78
Sağlık Yönetimi	2	2,78
Sosyal Hizmetler	1	1,39
Spor	4	5,56
Turizm	1	1,39

Toplam	72	100,00
---------------	-----------	---------------

Tablo 7 değerlendirildiğinde cam tavan sendromu ile ilgili en fazla işletme bölümünde çalışıldığı, en az halkla ilişkiler, sosyal hizmetler, turizm bölümlerinde çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 8. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin yazıldığı bölümlere göre dağılımı

Bölüm	Sıklık	Oran
Spor Yönetimi	1	100
Toplam	1	100

Kraliçe arı sendromu ile ilgili tek çalışma spor yönetimi bölümünde yazılmıştır.

3.4.5. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Yayımlandıkları Lisansüstü Seviyelere göre Dağılımı

Tablo 9. Cam Tavan Sendromu ile ilgili tezlerin sayısı

Yüksek Lisans	Doktora
70	2

Tablo incelendiğinde ilgili kavramlarla ilgili tezlerin neredeyse tamamının yüksek lisans düzeyinde yazıldığı, yalnızca iki tanesinin doktora düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili tezlerin sayısı

Yüksek Lisans	Doktora
1	0

Kraliçe arı sendromu ile ilgili de yazılan tezin yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir.

3.4.6. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile İlgili Tezlerin Yazarlarının Cinsiyetine Göre Dağılımı

Tablo 11. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımı

Kadın	Erkek
62	10

Tablo incelendiğinde kadın yazarların bu konuyu daha çok çalıştığı görülmektedir. Zira kavram, daha çok kadınların karşılaştığı sorunlar olduğu için kadınlar tarafından daha ilgi çekici bulunmuş olabilir.

Tablo-12: Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin yazarlarının cinsiyet dağılımı

Kadın	Erkek	Yabancı
1	0	0

Bu konuda yazılan tek tez bir kadın tarafından yazılmıştır. Konunun doğrudan kadınlarla ilgili olması açısından şaşırtıcı değildir.

3.4.7. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Örneklem Grubunun Cinsiyetine Göre Dağılımı

Tablo-13: Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin örneklem grubunun cinsiyetine göre dağılımı

Örneklem Grubu	Sıklık	Oran
Kadın	43	60.5
Erkek	0	0,0
Karma	28	39.4
Toplam	71	100,0

Tablo-13 incelendiğinde 43 tezde örneklem grubu olarak sadece kadınların tercih edildiği, 28 tezde kadın ve erkeklerden oluşan karma gruplar üzerinde çalışıldığı görülmektedir.

Tablo 14. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin örneklem grubunun cinsiyetine göre dağılımı

Örneklem Grubu	Sıklık	Oran
Kadın	1	100
Erkek	0	0
Karma	0	0
Toplam	1	100

Tablo-14 incelendiğinde kraliçe arı sendromu ile ilgili yazılan tek tezde örneklem grubunun sadece kadınlardan oluştuğu tespit edilmiştir.

3.4.8. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Sektörün Türüne Göre Dağılımı

Tablo 15. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin incelenen sektöre göre dağılımı

Sektörler	Sıklık	Oran
Eğitim	16	40
Kamu	10	25
Turizm	4	10
Sağlık	4	10
Finans	2	5
Lojistik	2	5
Gıda	1	2,5
Güvenlik	1	2,5
Toplam	40	100

31 adet tezde uygulama alanı olarak spesifik bir sektör seçilmeyip genel bir değerlendirme yapıldığı için bu tabloda değerlendirilmemiştir. Tablo-15 incelendiğinde; mevcut sektörler içerisinde eğitim sektörü %40 'lık oranıyla dikkat çekmektedir. Ardından % 25 'lik oranıyla kamu sektörü gelmektedir. Geri kalan sektörler arasında dengeli bir dağılım vardır.

Tablo 16. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin incelenen sektöre göre dağılımı

Sektör listesi	Sıklık	Oran
Eğitim	1	100
Toplam	1	100

Tablo-16 incelendiğinde kraliçe arı sendromu ile ilgili olan tek tezin eğitim sektöründe yazıldığı görülmektedir.

3.4.9. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Araştırma Türüne Dağılımı

Tablo 17. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin araştırma türüne göre dağılımı

Araştırma Türü	Sıklık	Oran
Nitel	57	80.2
Nitel	10	14,0
Teorik	4	5.6
Toplam	71	100,0

Tablo-17 incelendiğinde ilgili tezlerde nicel araştırma türlerinin büyük bir çoğunlukta olduğu, bunu nitel araştırmaların takip ettiği ve en az teorik araştırmalara yer verildiği görülmektedir.

Tablo 18. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin araştırma türüne göre dağılımı

Araştırma Türü	Sıklık	Oran
Nitel	1	100
Toplam	1	100

Tablo 18 incelendiğinde ise kraliçe arı sendromu ile ilgili yapılan tek tezde nitel araştırma yönteminin seçildiği görülmektedir.

3.4.10. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Kullandıkları Ölçeklere Göre Dağılımı

Tablo 19. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin kullandıkları ölçeklere göre dağılımı

Ölçek Listesi	Sıklık	Oran
Öztürk'ün ölçeği	1	1.4
Karaca'nın ölçeği	21	29.5
Örücü'nün ölçeği	2	2.8
Smith'in ölçeği	1	1.4
Irmak'ın ölçeği	1	1.4
Meyer'in ölçeği	6	8.4
Sezen'in ölçeği	2	2.8
Yazar kendi soru formunu oluşturmuştur.	37	52.1
Toplam	71	100,0

Tablo 19 incelendiğinde tezlerin büyük bir çoğunluğunda yazarlar kendi oluşturdukları soru formunu kullanmıştır. Başvurulan mevcut ölçekler içinde ise en çok Karaca'nın (2007) ölçeği kullanılmıştır.

Tablo 20. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin veri toplanırken kullanılan ölçeğe göre dağılımı

Ölçek Listesi	Sıklık	Oran
Yazar kendi soru formunu oluşturmuştur	1	100
Toplam	1	100

Tablo-20 incelendiğinde tezde yazarın kendi soru formu üzerinden veri topladığı tespit edilmiştir.

3.4.11. Cam Tavan Sendromu ve Kraliçe Arı Sendromu ile ilgili Tezlerin Veri Toplama Aracına Göre Dağılımı

Tablo 21. Cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin veri toplama aracına göre dağılımı

Veri Toplama Aracı	Sıklık	Oran
Anket	50	70.4
İkincil Data	9	12.6
Mülakat	12	16.9
Toplam	71	100,0

Tablo 21 incelendiğinde veri toplama araçları arasında anket yaklaşık %70 oran ile dikkat çekmektedir. Anketin ardından en çok kullanılan veri toplama aracı ise mülakattır. İkincil data veri toplama aracı ise son sırada gelmektedir

Tablo 22. Kraliçe arı sendromu ile ilgili tezlerin veri toplama aracına göre dağılımı

Veri Toplama Aracı	Sıklık	Oran
Mülakat	1	1
Toplam	1	100

Tablo 22 incelendiğinde kraliçe arı sendromu ile ilgili olarak yapılan tek çalışmada mülakat yönteminin veri toplama aracı kullanıldığı görülmüştür.

SONUÇ

Bu çalışmada kadınların çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlar, cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromu bakımından incelenmiştir. Araştırmada bu kavramlara ilişkin olarak ulusal düzeyde yazılan tezleri tespit edebilmek için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nde "cam tavan sendromu" ve "kraliçe arı sendromu" kavramları 2000-2021 yılları arasında taranarak 73 teze ulaşılmıştır. Ancak bunlardan bir tanesi erişime kapalı olduğu için 72 tez üzerinden inceleme yapılmıştır. 72 tez içerisinde 71 tanesi cam tavan sendromu ile ilgili iken yalnızca 1 tanesinin kraliçe arı sendromu ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu tezler yayın yılı, üniversite, enstitü, bölüm, lisansüstü seviyeleri, yazarların ve örneklem gruplarının cinsiyeti, çalışmanın yapıldığı sektör, araştırma türü, kullanılan ölçek ve veri toplama aracına göre incelenmiş ve sınıflandırılmıştır.

Tezlerin yayın yıllarına bakıldığında zaman cam tavan sendromu ve kraliçe arı sendromuna gösterilen ilgi ve önemin son 10 yılda oldukça arttığı tespit edilmiştir. Üniversiteler incelendiğinde cam tavan sendromu ile ilgili tezlerin en çok Bahçeşehir Üniversitesi ve İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde yazıldığı tespit edilmiştir. Kraliçe arı sendromu ile alakalı olarak yazılan tek tezin Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde olduğu görülmüştür. Konunun sosyal ve psikolojik temelleri olmasından ötürü en fazla Sosyal Bilimler Enstitüleri altındaki bölümlerde çalışıldığı görülmüştür. Bu bölümler arasında da ilk sırayı İşletme bölümü almaktadır. Tezlerin neredeyse tamamının yüksek lisans seviyesinde olduğu yalnızca iki adet doktora tezinin yazıldığı görülmektedir. Tezlerin yazarlarının büyük bir çoğunluğunun kadın olması, konunun kendi cinsiyetleri üzerinden tanımlanan konular olması ve kendilerinin karşılaştıkları sorunlar olması açısından beklenen bir sonuçtur. Tezlerin örneklem grubunun da çoğunlukla kadın olması ve sadece erkekler üzerinde çalışma yapılmamış olması, cam tavan sendromunun yalnızca kadınlara özgü engellerden oluştuğu varsayımıyla hareket edildiğini göstermektedir. Halbuki cam tavan sendromu iş yaşamında yalnızca kadınların terfi almaları önündeki görünmez engeller olmayıp tüm azınlıklar için geçerli bir durumdur. Sektörler açısından değerlendirme yapıldığında, cam tavan sendromu konusunda öne çıkan eğitim sektörü olmuştur ancak bazı tezlerde spesifik bir sektör seçilmemiş, genel bir sorun olarak ele alınıp bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Kraliçe arı sendromu açısından ise yazılan tek tezde eğitim sektörü seçilmiştir. Araştırma türleri incelendiğinde cam tavan sendromu ile ilgili olarak yazılan makalelerde nicel araştırma türünün ön planda olduğu, onu takiben nitel ve teorik araştırma türlerinin geldiği tespit edilmiştir. Nicel araştırma türlerinde örneklem sayısının yüksek olması daha fazla veri üzerinden değerlendirme yapma imkanı sağladığı için literatüre bu bakımdan katkısı olduğu söylenebilir. Kraliçe arı sendromu ile ilgili olarak yazılan tez de nitel araştırma türü ile yazılmıştır. Nitel araştırmaların ise

derinlemesine analiz imkanı sunması açısından literatüre katkısı olacağı söylenebilir. Veri toplama araçları incelendiğinde cam tavan sendromu açısından anket yöntemi en çok kullanılan veri toplama aracı olurken; kraliçe arı sendromuyla ilgili yazılan tezde mülakat yöntemi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Sonuç genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de 2000-2021 yılları arasında yazılan tezlerde cam tavan sendromu kavramı ile ilgili doktora tez sayısının düşük olması tez yazma süresi ve akademik yeterlilik gözönüne alındığında konunun daha detaylı bir şekilde çalışılabilmesi bakımından önem arz etmektedir. Sadece kadınlar ve karma(erkek ve kadınlardan oluşan) gruplar üzerinden çalışılıp, sadece erkekler üzerinde çalışılmamış olması konunun sadece kadınlar üzerinden çalışıldığını azınlıklar üzerinden değerlendirme yapılmadığını göstermektedir. Araştırmanın en çarpıcı sonucu ise cam tavan sendromunun boyutları arasında gösterilebilecek kraliçe arı sendromu ile ilgili 21 sene içerisinde sadece bir adet çalışmanın yapılmış olmasıdır. Gelecek çalışmalarda bu hususlara dikkat edilmesi literature katkı sağlanması açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Acet, Merve (2017) "Kariyer planlama ve geliştirme sürecine cam tavan sendromunun etkisi: Çalışan kadınlar üzerine bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksu, Ayşe (2019) "Okul yöneticisi olma sürecinde kadınların karşılaştığı cam tavan sendromu ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri", Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyıldız, Sümeyya (2021) "Cam tavan sendromu ve cam tavan konulu yayınların web of science veri tabanına dayalı bibliyometrik analizi", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aslan, Zehra (2018) "Kadın yöneticilerin kariyer engelleri: Cam tavan sendromuna ilişkin okul yöneticisi görüşlerinin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ayaz, Esra (2018) "Psikolojik sözleşme ihlalinin cam tavan sendromuna etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydağ, Pınar (2012) "Turizm sektöründe cam tavan sendromu: Adana ve Hatay illerindeki 4-5 yıldızlı konaklama işletmeleri ve IATA üyesi seyahat acentaları üzerine bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Hatay, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahat, Özlem Koçtürk (2021) "İş yaşamında kadın olmak: Kadın yöneticilerin "Cam Tavan Sendromuna" ilişkin görüşlerinin incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Baş, Ömer (2019) "Kadın sağlık çalışanlarının cam tavan sendromu algısı ile örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki; üniversite hastanesinde bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başar, Rukiye Hilal (2018) "Temel benlik değerlendirmesi ve cam tavan sendromu ilişkisi: Kadın iş görenler üzerine görgül bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayraktar, Serap (2021) "İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğünde çalışan kadın personelin üst düzey yöneticiliğe yükselmelerindeki cam tavan sendromu algılarının örgütsel bağlılığa olan etkisi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Bilkay, Tuna Aybike (2017) "Çalışan kadınların kariyer engelleri ve cam tavan sendromu algılarının iş motivasyonlarına etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma: Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatı örneği", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bozdoğan, Ayşe Cemre (2020) "Cam tavan sendromunun örgütsel bağlılığa olan etkisi ve bir uygulama", Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyükyaprak, Fatma (2015) "A sample from Central Organization of Ministry of National Education; one of the obstacles of career development of working women glass ceiling syndrome", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Candan, H., Oktay, E. ve Kaya, T.P. (2017). Cam tavan sendromunun örgütsel güven üzerine etkisi: Karaman ili kamu çalışanlarına yönelik bir araştırma, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 49, 67-87.
- Ceran, Tuğba (2018) "Gıda sektöründe cam tavan sendromu: Konya ili örneği", Yüksek Lisans Tezi, Konya, KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çalışkan, Ali (2012) "Kamu sektöründe istihdam edilen kadınların kariyer engellerini ve cam tavan sendromunu algılamalarına ilişkin bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Esra Nur (2018) "Kadın çalışanların karşılaştıkları cam tavan sendromunun tükenmişlik düzeylerine etkilerinin incelenmesi: Kamu sektörü ve özel sektör İstanbul il örneği", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, Fatma (2017) "Kariyer ve diğer mesleklerde kadın istihdamı ve cam tavan sendromu belirlenmesine yönelik bir alan çalışması", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Derks, B., Van Laar, C., Ellemers, N. ve Groot, K. (2011) Gender-bias primes elicit queen-bee responses among senior policewomen, *Psychological Science*, 22(10), 1243–1249.
- Doğan, İlknur (2014) "Kadın çalışanlarda cam tavan sendromu üzerine bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duman, Nil Nihal (2017) "Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğünde görev yapan kadın personelin maruz kaldığı cam tavan sendromunun incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Düz, Hacer Ergül (2015) "Kadın maarif müfettişlerinin cam tavan sendromuna ilişkin görüşleri", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dzhohoev, Azamat (2018) "Cam-tavan sendromunun ortaya çıkmasında rol belirsizliği ve örgütsel adaletin etkisi: Ulus kültürünün şartlı değişken rolü", Yüksek Lisans Tezi, Antalya, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Er, O. ve Adıgüzel, O. (2015). Cam tavan gölgesindeki kraliçe arılar: Kadınların kariyer ilerlemelerinde karşılaştıkları engeller ve etkili liderlik, *RTEÜ Journal of Social Sciences*, 2, 163-175.
- Erot, Burcu (2016) "Antalya devlet okullarında görev yapan kadın yöneticilerin cam tavan sendromu hakkında görüşlerine ilişkin nitel bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Antalya, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ersoy, Gizem (2019) "Devlet liselerindeki okul yöneticilerinin cam tavan sendromuna yönelik algıları (İstanbul ili Büyükçekmece ilçesi örneği)", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Ezzedeen, S.R., Budworth, M. ve Baker, S.D. (2015). The Glass ceiling and executive careers: still an issue for pre-career women, *Journal of Career Development*, 42(5), 355-369. Doi: 10.1177/0894845314566943.
- Fındık, Eda (2016) "İş-aile çatışmasının cam tavan sendromu üzerindeki etkisi: Otel işletmelerinde bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gazioğlu, Aslı (2017) "Çalışan kadınların cam tavan sendromu ve iş tatmin düzeyleri arasındaki ilişkinin algılanmasına yönelik bir araştırma: Kocaeli sosyal güvenlik kurumu örneği", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gezer, Süleyman (2019) "Öğretmenlerin cam tavan sendromu algıları ile örgütsel sessizlik düzeyleri arasındaki ilişki", Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gülbay, Melike (2012) "Kadın yöneticilerin kariyer sorunları: Cam tavan sendromu üzerine uygulamalı bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güleç, Melike (2015) "Glass ceiling syndrome for woman employees and its effect on the organizational citizenship", Yüksek Lisans Tezi, Aydın, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güler, Ebru (2019) "Cam tavan sendromunun Bursa'daki kadın serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavirler üzerine etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Bursa, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Halo, Lazgeen Mohammed (2015) "Cam tavan sendromu ve güç mesafesi ilişkisi: Akademisyenler üzerinde uygulamalı bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Irmak, Reyhan (2010) "Cam tavan sendromu- bir hastane uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İmamoğlu, Dilek (2016) "Cam tavan sendromu ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki: Kadın çalışanlar üzerine bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaloğlu, Nur (2017) "Banka çalışanlarının cam tavan sendromuna ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İzmir, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kara, Burcu (2015) "Kadınların üst düzey yönetici olmalarını engelleyen "cam tavan sendromuna ilişkin eğitim yöneticilerinin görüşleri", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karaca, Ayşe (2007) "Kadın yöneticilerde kariyer engelleri: Cam tavan sendromu üzerine uygulamalı bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karahan, Merve (2018) "A comparative study of organizational culture and the glass ceiling syndrome among academics in Turkey and Finland", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaoğlu, Reyhan (2016) "Kariyer engellerinden cam tavan sendromunun kadın yöneticiler açısından incelenmesi ve bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kirişçi, Gülseda (2018) "Eğitim yöneticilerinin cam tavan sendromuna ilişkin görüşleri", Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köksal, Yeşim (2016) "Sağlık çalışanlarının cam tavan sendromuna ilişkin algılarının incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kurt, Seçil Güler (2017) "Bankacılık sektöründe kadın çalışanların kariyer sorunları ve cam tavan sendromu", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mayuk, Arife (2013) "Çalışma yaşamında kadın ve konaklama işletmelerinde kadın yöneticilerde cam tavan sendromunu önlemeye yönelik stratejiler: İstanbul örneği", Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mert, Pınar (2019) "Kadın öğretmenlerin yönetici olmaları önündeki engellerin cam tavan sendromu bağlamında incelenmesi", Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mutlu, Sezen Necla (2021) "Kadın çalışanların cam tavan sendromuna ilişkin algıları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişki", Yüksek Lisans Tezi, Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Nakkazı, Tahıah (2021) "Kadın akademisyenlerin cam tavan sendromu üzerine bir araştırma: Uganda İslam Üniversitesi örneği", Yüksek Lisans Tezi, Konya, KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Orbay, İlkey (2018) "Ortaokul yöneticilerinin cam tavan sendromuna ilişkin algılarının demografik değişkenlere göre farklılaşma durumunun incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öçalır, Münevver (2017) "Kurumsal iletişim açısından 'cam tavan sendromu': Orta ve üst düzey kadın yöneticilerin, cam tavan sendromu hakkındaki görüşlerinin yönetim ve iç iletişim açısından değerlendirilmesine yönelik İstanbul özelinde nitel bir çalışma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Örücü, E., Kılıç, R. ve Kılıç, T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonlarına yükselme-
lerindeki engeller: Balıkesir il örneği, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), 117-135.
- Özden, Esra (2018) "Örgütsel adalet ile cam tavan sendromu ilişkisi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özenç, Müge Çakar (2019) "Erkek egemen işlerde çalışan kadınların çalışma hayatlarında karşılaştıkları güçlükler açı-
sından cam tavan sendromu ve iş motivasyonları: Havacılık ve güvenlik iş kollarında bir araştırma", Yüksek Li-
sans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer Güner, Esra Selcan (2018) "Kadın çalışanlarda cam tavan sendromu ve kariyer planlaması: İstanbul ili üzerine bir
araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, E. (2020). Cinsiyet dayalı mesleki ayrımcılık: Cam tavan ve kraliçe arı sendromu, *Sosyolojik Düşün*, 5(2), 127-
138. <https://doi.org/10.37991/sosdus.826813>.
- Öztürk, Aslı (2011) "Kadın öğretim elemanlarının cam tavan sendromu üzerine bir araştırma: Ankara Üniversitesi ör-
neği", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özünlü, Dilek (2013) "Cam tavan sendromunun örgütsel bağlılık üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik bir araştırma",
Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pamuk, Müge Şule (2017) "Kadın çalışanların kariyer engelleri ve cam tavan sendromu üzerine bir araştırma (Ankara
örneği)", Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Salkım, Duygu (2020) "Cam tavan sendromu ve tükenmişlik düzeyi ilişkisi: Kadınlar üzerine karma bir araştırma",
Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarioğlu, Zariye Banu (2018) "Cam tavan sendromu: Ölçek uyarlama çalışması ve demografik değişkenler açısından bir
analiz", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sertkaya, Ömür (2012) "Spor yönetiminde cam tavan sendromu ve kariyer gelişimi", Doktora Tezi, Manisa, Celal Ba-
yar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sobczak, A. (2018). The Queen Bee Syndrome. The paradox of women discrimination on the labour market. *Journal of
Gender and Power*, 9(1), doi: 10.14746/jgp.2018.9.005.
- Sönmez, Pınar Serap (2017) "Cam tavan sendromunun tükenmişlik sendromu ile olan ilişkisinin örgütsel bağlılığa
olan etkisinin sonuçları", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şen, Hilal (2017) "Cam tavan sendromuna yol açan faktörler ve çıkış yollarının incelenmesi: İnsan kaynakları yönetici-
leri bağlamında bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Bilecik, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü.
- Şerifoğlu, Gülzade (2017) "Çalışma hayatında kadın yöneticilerin karşılaştığı sorunlara gelişim temelli bir bakış: "Cam
Tavan Sendromu" algısını aşmaya yönelik bir müdahale örneği", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Maltepe Üniver-
sitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tanrısevdi, Filiz (2015) "Eğitim örgütlerinde kadın yöneticilerin karşılaştıkları cam tavan sendromu", Yüksek Lisans
Tezi, Aydın, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuna, Elgin Selin (2019) "Kadın iş görenlerde cam tavan sendromunun bilgi paylaşımına etkisi, kamu sektöründe bir
araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tunç, S. ve Özmen, A. (2016). Kadın çalışanların cam tavan engelleri ile algılanan örgütsel adalet arasındaki ilişki: Eski-
şehir Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama, *ÇKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 2, 97-119.
- Üçyıldız, Umut Haydar (2017) "Kadın çalışanların cam tavan sendromu algılamaları: Ege Bölgesinde faaliyet gösteren
seyahat acentalarında bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Mersin, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaldız, Şevkiye (2019) "Cam tavan sendromu aşma stratejileri: Elektrik dağıtım firmasında bir uygulama", Yüksek Li-
sans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

-
- Yanmaz, Kader (2019) "Lojistik işletmelerinde cam tavan sendromu ve iş motivasyonu: Mersin ili örneği", Yüksek Lisans Tezi, Mersin, Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yaşar, Jale (2019) "Kadın çalışanların cam tavan sendromu algılarının iş tatminlerine etkisini belirlemeye yönelik sağlık sektöründe bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yenici, Hülya (2018) "Yöneticilik sendromları ve cam tavan sendromunun örgütlerde uygulanmasına (İstanbul vakıf üniversiteleri kadın akademik personeline) yönelik bir uygulama", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, Ergül (2020) "Cam tavan sendromu: Eğitim kurumlarında çalışanlara yönelik bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Ferhat (2018) "Kamu ve özel spor kurumlarında kadın çalışanlarda cam tavan sendromunun analizi", Yüksek Lisans Tezi, Muğla, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, Serpil (2019) "Kadınların iş hayatında karşılaştıkları cam tavan sendromu üzerine nitel bir araştırma", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Tezcan (2013) "Kadın ve erkek eğitim yöneticilerinin cam tavan sendromuna ilişkin algıları İstanbul ili örneği", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğit, Sema (2020) "Çalışma yaşamında kadın çalışanların cam tavan sendromunun Türkiye örneği açısından incelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yolcu, Nursel (2021) "Cam tavan sendromunun örgütsel güven ve işten ayrılma niyetine etkisi: Edirne ili örneği", Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zeybek, İlayda (2018) "Sağlık kurumlarında yöneticilikte kadınlarda görülen cam tavan sendromu", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
-

Externally peer-reviewed

The author(s) has/have no conflict of interest to declare

The author(s) declared that this study had received no financial support